

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 > — >
 Na štvrt roka . . . . . — > 60 >
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:
MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**
 Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 I. ker. Döbrentey-utca 18.
 sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.

Chystá sa náhubok?

Vládu Bánffyho čertovský to mrzí, že ľudová strana, ktorú vytrubovali za nemožnú, ešte sa opovažuje dýchať, osmeľuje sa jestvovať a že násilný boj vlády v Nitre pravou cestou nebol v stave rozmiaridiť tú mocnú stranu, ktorá posávaná len z jedného zastupiteľa pozostáva. Preto vláda hrozne sa od hnevu fúka a s ňou dujú sa od vzteklosti i všetky ostatné liberálne, židovské a slobodomurárske živly, ustavične lámajúc si prázdnu hlavu na tom, jakoby a čoby mali podujať proti tej nenávidenej ľudovej strane, aby ju zničili. Preto my sa ani najmenej nad tým nedivíme, keď liberálne noviny „Magyarország“ sdelujú tú zpravu, že vláda včul zaobera sa s jedným zákonným návr-

Dr. Juraj Schopper, rôžňavský biskup.

hom, ktorý že vraj zamýšľa hneď po veľkonočných prázdninách snemovni predostreť. Tento zákonný návrh by vraj v sebe obsahoval trestné nariadenia proti tým kňazom, ktorí ľud i o politických pomeroch krajiny počujú, alebo jako vláda v tom návrhu sa vyjadruje, ktorí ľud proti vláde popudzujú, tedy by vláda zamýšľala kňazom ústa zapchať, im náhubok naložiť, aby na budúcnosť vládusme. li vychvalovať, proti nej ale, alebo proti jej účinkom nikdy ani huby otvoril.

Vláda a jej pomocníci ustavične ohlašujú, že ľudová strana pozostáva len z veľmožov a z kňazov, že v ľudu nemá žiadneho koreňa, že ľud sa ďaleko drží od ľudovej strany, a o ňu sa nestará, neďbá, jedným slovom, že ľudová

strana je bez ľudu, že väčšina obyvateľstva v krajine drží so slobodomyselňou stranou, následovne i s vládou. Keď sa tak vec má, načo že tedy vláda vymýšľa vyminečné zákony proti kňazom? Prečo že sa chytá takých hnusných nedovolených figlov a nástrojov proti ľudovej strane. To ovšem uznáme, že *ľudová strana* pozostáva nie len z veriaceho kresťanského ľudu, ale i z veľmožov, ktorým v srdci ešte nevyhasla pravá viera Kristova, a z kňazov, ktorým na srdci leží predovšetkým viera, náboženstvo cirkve a jak večný tak i časný blahobyť ľudu ím svereného, a ktorí nechcú sa stať judášmi ani proti cirkvi, ani naproti ľudu; ničeho neočakávajúc od neznabožskej vlády, ani vyznačenia, ani mastnej odmeny a preto nebudú a nestanú sa nikdy podlizáčmi a potrimiskármi vlády.

A kto že má ľud vyučovať, kňazi a či slobodomurári? Na koho že má ľud slúchať? Či nie na kňazov? A či sú kňazi neni pre ľud? I ktože má byť vodcom v *ľudovej strane*? Či je to neni najprirodzenejšou vecou, že v ľudovej strane sú vodcami veľmožovia už podľa svojho spoločenského postavenia, vzdelanosti a majatku, a kňazi zas podľa svojho povolania a osvety? Áno kňazi sú vo svojom svedomí zaviazaní a povinní ľud ím sverení vyučovať a viesť jak ku večnému tak i ku časnému blahobytu, nasledovne ľud poučiť i politických pomeroch v krajine, že by takto ľud nie len svoje náboženské povinnosti znal, ale i občanským povinnostiam svedomite môhol za dost učiť.

Toto nie len my ohlašujeme, ale takto nás učí i tá najvyššia hlava cirkve, svätý otec, rímský pápež Lev XIII., ktorý častokrát sa už vyslovil, jako sa kňazi majú i v politike držať, a jako majú o politickú polohu dbať. A či Ježiš Kristus nás to isté neučil? Či on neriekol: „Dajte cisárovi, čo je cisárové, a čo je božieho Bohu?“ Bohu vtedy dáme, čo božieho jest, keď sa staráme o našu duševnú spásu; cisárovi ale vtedy dáme, čo je cisárové, keď sa staráme o náš časný blahobyť a o blahobyť našej vlasti, o to, aby pomery v krajine, keď sú zlé, sa na lepšie premenily. A to je ten hlavný cieľ, ktorý si *ľudová strana* za svoju svätú úlohu pred seba vzala, aby pomery v našej drahej vlasti porúchané sa k lepšiemu obrátili. Veď nič iné nezplodilo, *ľudovú stranu*, jako násilná a hlúpa cirkevná politika vlády, ktorá násilne sa usiluje na ľud natisnúť svoje slobodomurárske náhľady a neberie ani najmenej do povahy to, čo žiadosťam a potrebám ľudu zodpovedá, a preto jej politika v ľudu odpor, hnusobu a ošklivosť povzbudila. Tedy

nie kňazi, nie veľmožia vymysleli myšlienku o ľudovej strane, ale sama potreba ju vynútila.

Tomu sa nedivíme, že vláda Bánffyho zúri proti nám, proti ľudovej strane, už i preto nie, ponevác odkedy táto vláda započala jestvovať, vždy sa v tom obľubovala, že hrýzla ľudovú stránku a silou mocou chcela na ňu namazať olej socialisma. Podľa mienky vlády to by bolo najzávažnejším okamžením zachovania krajiny, keď by *ľudovú stranu* mohla zničiť a nad jej rumami zvolať: Nech žije vlasť!

Ani tomu sa nedivíme, že svoje krásne oči obracá na katolíckych kňazov, aby ích čistokrvnými mameľukmi vládnej strany učinila, a v tom páde bola by aj ochotná kňazstvu i ku pomoci prispieť a starosti o každodenný chlebiček uľaviť. Že by sa jej to ľúbilo, to uveríme, ale nemyslíme, že by sa o to pokúsila, lebo k čomu že by aj slúžilo? K tomu, že by na čelo dosávných vyznávačov viery ešte krásnejší veniec uvila. K tomu, že by vodca slobodomyselnej strany celému svetu dokázal, jak málo si váži slobodu reči. Vzdelané kňazstvo katolíckej cirkve osmelilo sa a od týchto čias ešte viacej sa osmelí, že na budúcné neuponíži sa na toľko, aby vláde mameľukov dovážalo; že použije svojho občianskeho práva, a preskumá, či programm jednej alebo druhej vlády sa neprotiví tým večným zásadám, ktoré ono v svojom svedomí za neporušiteľné považuje. Zákonitú moc a vládu vždy bude mať v úcti, ale zásady tejže neprestane brať do rozvahy. Ovšem, že je to zvláštno, že práve len katolíckemu kňazstvu za zle majú, keď sa opováži k inej stránke, a nie ku vládnej sa pripojiť, kdežto kňazi iných náboženství aspoň v dvojnásobnom počte sa nachádzajú po iných oprotivných stranách a keď sa vláde aj podarilo hlaváčov iných náboženství získať pre cirkevnú politiku, v iných otázkach neni sú náchilní ku takejto ochotnej službe.

Pravdaže iným vieram a náboženstvám na cirkevnej politike toľko nezáleží, jako katolíkom, lebo skrze cirkevnú politiku vlády základ katolíckého náboženstva sa ruší. Kňazi iných náboženství za nejakú materialnú odmenu a vynáhradu sa uspokojá s cirkevnou politikou. Katolíci ale predovšem majú na zreteli, aby si zásady svojho náboženstva zachránili, čo však včulajší viery prázny svet nemôže nijak porozumeť, domnievajúc sa, že katolícki kňazi len preto tak veľmi odporujú cirkevnej politike, lebo že sa bojá o časné záujmy. Avšak tomu neni tak, kňazi katolíckej cirkve jedine za poklad viery bojujú. Navzdor všetkým pokleskom vlády Bánffyho predsa sme neni náchylni ju považovať za tak sprostú, že by chcela zaput-

nať katolícke kňazstvo takými výmonečnými zákonmi preto, pokiaľ z presvedčenia ľudovú stranu podporuje.

Keď v našej dobe každý židáčik, každé chlapčisko si osvojuje slobodu, že môže svoje politické náhľady ohlašovať, snáď by len katolícki kňazi nesceli mať svojej vlastnej mienky? To by sme ľúbili vidieť! Veď k tomu snáď aj iní by mali právo prehovoriť, najviac ale ľud, ktorý nie preto posíla zastupiteľov do snemu, aby títo len seba samých zastupovali, lež aby zastupovali ľud, to jest aby také zákony tam tvorili, ktoré sú podľa žiadosti ľudu; horespomenutý ale zákonný návrh keď by sa počal v pomútených mozgoch nejakého horlivého mameľuka, bol by len olejom na rozjätrený oheň, preto sa my ho nebojíme a ľudovej strany sa pridržať a ju rozširovať a podporovať neprestaneme, ani nám v tom žiadan zákon zabrániť nemôže

Krivánsky.

POLITICKÉ CHYRY.

Uhorský dvorný maršalský úrad. Na žiadosť kráľa v Budapešti ustrojá čo najbližšie, uhorskokráľovský dvorný maršalský úrad na ktorý vymenujú grófa Ludvika Apponyiho za uhorského kráľovského dvorného maršala, Pre dvorného maršala v budinskom kráľovskom paláci ustrojá osobitný úrad s primeravým úradníctvom. Uhorský kráľovský maršalský úrad bez prostredne bude podriadený okresu hlavného dvorného správcu kniežata Hohenlohe.

O čiastočnej ministerskej kríze vyprávajú v politický kruhoch. Gróf Feštetich vystúpi z ministerstva orby a miesto jeho zaujme Dezider Perczel. Príčinou toho, že Feštetich sa utiaha domnele je to, že v ministerskom okrese činnosti cíti sa byť obmedzeným.

Vradenie jedného nadžupana. Po štyroch rokoch Železná stolica naspak dostala svojho bývalého nadžupana Eduarda Reissig, ktorý medzi tým bol nadžupanom békésskej stolice a štátnym tajomníkom v kupeckom ministerstve. Ten navrátiť sa z novu sa dostavil do Železnej stolice akožto nadžupan. Nového nadžupana stolica bez rozdielu stránky veľmi vďačne a slávne prijala 17-ho tohoto mesiaca. Slávnosť sa započala v kat. kostole, kde boli služby božie so vzývaním Ducha Sv. Potom bolo verejnoprávne shromáždenie, v ktorom nadžupan složil obyčajnú prisahu a s dlhšou rečou zaujal svoju stolicu.

Nitrianska voľba. Nemožno, aby sa neshnusily tie podlé figle, ktoré si vládna strana s ľahkým svedomím v Nitre dovoľuje. Tie najbezočivejšie luhárstva vytrubuje do sveta skrze svoje otrocké darmožracké noviny, o búrení násilností a podplácaní ľudovej strany. A v skutku vládna strana, ktorá sa za nevinnú vyhlasuje, búrila, násilnosti robila a podkúpvala. Naši ľudia sa modlili. S nimi bol Duch Sv., ale otázka je, jaký duch bol s onými? Len pozrime, či opilci, krémoví hrdinovia, charaktéry na predaj boli

pri ľudovej strane, a či pri vládnej? Páni notári a služnovci! Či pre ľudovú stranu sháňali voličov, a či pre vládnu stranu? — Či u nás znie muzika, a či tamto? Či u nás tečie víno alebo hen tam? Či volebný predseda je z našej strany, alebo z inej strany? Na toto ráčte odpovedať luhárski bratkovia! Alebo či ti krivonohí, krivonosí veľkí hrdinovia, ktorí 16-ho tohoto mesiaca grófa mladšieho Jána Zichyho pri tak zvanej *tureckej bráne* prijali s „abcugom“ a na vezúce sa katolícke ženské, ktoré boli v jeho sprievode blatom hádzali, snáď to boli tiež z ľudovej strany? Oprotivne ľudová strana tak ticho, tak hodne sa držala naprotivá i tým najsurejším urážkam, že úplnu našu uznajnosť si zasluhuje. A súc vo väčšine, bola by môhla i rozobrať tú dráziacu židovskú stránku. Oprotivná strana spolieha sa na bodáky vojska. Opravdu môže byť hrdá na tú veľkú oddanosť, ktorú si len s dýkou môže poistiť! Ale vy krátkozrakí páni, či ste ešte nikdy na to nemysleli, že keď by nejaký čert pošepnul do ucha tomu ľudovmu synovi oblečenému do toho úzkeho mundiera: prečo že by si ty vystrelil tvoju zbraň na svojich príbuzných, na svojich bratov? Veď ľudová strana je tvojím najlepším priateľom, ktorý tvoje práva bráni, A keď by na toto vábenie tá zbraň nazad vypálila! Nuž, čo že by bolo potom?

Ale nechajme tú luhársku cigánsku bandu. Pozrime na voľbu. Na voľbu v minulú stredú celý okres sa dostavil do Nitry. Už pri príchode bolo možno vidieť ohromnú väčšinu Zichyovej strany ktorá jako dobre usporiadané vojsko, v hustých radoch ponáhľala sa do Nitry. Z pomedzi ablegátov zas mnohí išli na voľbu, a to tým viacej, pokiaľ Dezider Súlovský, predseda to druhej voľby ani o vlas nemá viacej pochopu o poistení slobodného vykonávania občianskych práv, než striekačkar Tarnóczy. Hlasovanie zas sa dialo pred dvoma výbormi. Predsedom jednej bol ten spomínaný Súlovský, druhej Mikuláš Magyary. Obvyklé figle i pri tejto voľbe veľkú roľu hraly. Tryznenie oprotivnej strany, vytvorenie voličov od volebnej miestnosti, odhadzovanie voličov ľudovej strany i včul práve sa tak dialo, jako pri prvej voľbe. Súlovský všemožne sa usiloval na to, aby Janiča vyvolil s väčšinou aspoň 200 hlasov. Odoháňal z voličov ľudovej strany toľkých, koľko sa mu len ľúbilo. Ale 200 predsa nemôhol sobrať. Hroznými násilnosťami však predsa väčšinu 76 hlasov sobral Janičovi, ktorého potom vo štvrtok po zavretej voľbe vyhlásil za ablegáta. Aby tento výsledok môhol dosiahnuť 400 voličov *Zichyových odvrhli*. Voľbu, pri ktorej onehdajšie nepravosti sa páchaly, ľudová strana s prosbou na snemu napadne.

Ta najnovějšía neodvisliacka nauka. Ten odstien neodvislej strany, ktorý pod vodcovstvom dvojhlavných orlov Eötvösa-Koššútha by chcel oblažovať túto ubohú vlasť, a ktorý pánu ministrovi Bánffymu poskytuje rozumu, započína byť úprimným. Ako sme my už dávno prizvukovali, že ích neodvisliactvo je len mámením ľudu, lebo pod šubou trafikujú s vládou, ejhľa tohoto včul oni sami poddávajú prekvapivý dôkaz. Vyslovili, že oni nechcú vládu shodiť, lež, (ako Istívim pokrýtkom šudia) len dobro vlasti nesebecky podporovať. Na tento výrok predseda poctivejšieho odstienu neodvislej strany Mikuláš Bartha v riadkoch „Magyarország“ u z tých mámitelov zmyl krstnú vodu. Preukazuje ím, že každá oprotivná strana len vtedy môže získať platnosť svojím zásadám, keď pride na kormidlo. Ale aby mohla sa dostať na kormidlo, s celou silou musí sa na to usilovať, aby panujúcu vládu mohla shodiť. Taká oprotivná strana ktorá vládu

nechce shodiť, ako je Eötvös-Koššúthova neodvislosť, není ani protivnou stranou, lež ľud mámiaca potajomná vládna strana. — Tapolcania, opravdu môžete byť hrdí na vášho ablegáta. Dobre ste kupčili.

Višlé návrhy a vyššia snemovňa. O recepcii židovského náboženstva a o slobodnom cvičení bez-náboženstva znejúce návrhy do vyššej snemovne prídu v prosried mesiaca mája včul už po tretí krát aby sa o nich pojednávalo. Katolícki veľmoži už sa chystajú na nový boj. A ačkofvek pán Bánffy sa domnieva, že včul už sa mu poďarí tieto návrhy previesť, ponevác niekoľko liberálnych veľmožov dal vymenovať za údob do vyššieho domu, my však úfame, že po tretí krát ich vyššia semovňa odvrhne.

Vyhrážanie sa. Liberálna zlaté teľa zbožňujúca tlač nemôže nijako pochopiť, že svätá rímska stolica nechce tak tancovať, jako ona hvízda. To sa jej tým nemilšie dotkýna, že okrem cirkve všetko iné podľa jej nôtý tancuje. Ešte len toto jedno treba by bolo nahnať do jej jarma a potom ona bola by pánom sveta. Po každý raz sa pokúsi o to, kedykoľvek jedno alebo druhé cirkevné beneficium, zvláštne biskupstvo sa uprázdni. Náhle sa ponáhľa vtedy vyberaf z pomedzi tých kňazov svojích kandidátov, ktorí patria do jej tábora, a ktorých sa nemusí obávať, že jej budú tref pod nos. Rím ale dobre zná i kňazov ďalekých krajín a obyčajne takýchto záslužných pánov odvrhuje k hroznej mrzutosti liberálnych vlád a ich tlače. I včul je reč o takomto páde. A síce uprázdnené lugošské biskupstvo greckého obradu treba by bolo zaplniť. Uhorská vlada má jedneho nepodvratného privrženca medzi katolíckymi kňazmi, greckého obradu. Poctivé jeho meno je Silvius Rezey. Včul je ablegátom na vládnej strane. Jediný to kňaz, ktorý pri vládnej strane zostal i po prijatíu civilného sobáša. Z toho je tedy vidno, že ten veľmi osvietcný dán je charakterovým údom kňazstva. Vernosť tohoto výborného pána by ľúbila vlada odplatiť s tým, čo není jej: s lugošským biskupstvom. Avšak tá vec má malú chybu. Asíce, čo vlada pokladá za veľkú zásluhu, to v Ríme nepokladajú práve za zásluhu. To potom malú prekážku robí vymenovaniu pána Rezeyho. Pravdaže preto sú oné výborné liberálne noviny vzteklé, ale ani pán Rezey sa nejako veľmi tomu neraduje. I vyhrážajú sa svätej stolici a čarbajú s nevedomosťou, ktorá sa sluší na židovských chlapcov o tejto veci všeliaké hlúposti. Tak ku príkladu „Pester Llyod“ noviny, toto smetisko vládnej múdrosti, píše: To má vedeť rímský dvor, že kráľ má právo i bez privolenia pápežského biskupské statky a členovstvo vo vyšej snemovni udelovať. Ale i „Pester Lloyd“ má vedeť, že kráľ môže všetko udelovať, ale biskupskú hodnosť a poslание nie. S lugošskou biskupskou stolicou môže udeliť vlada pánu Silviusovi Rezeymu členovstvo vo vyšej snemovni a statky, ale ani role ani sedenie vo vyšej snemovni neurobily by ho biskupom a nemôhol by ani birmovať, ani kňazov posväcať, ani by nemôhol podľa obrádnej biskupskej knihy omšu slúžiť, ba pravdepodobne nijako. Štátných biskupov Rím obyčajne vyzdvihuje. Preto trochu tichšie, vy dobrí panáci.

Krajinský snem.

V Budapešti 23. apríla 1895.

Zasadnutie zastupiteľov.

Nižšia snemovňa dnes predpoludním pod predsedníctvom Dezidera Szilágyiho vydržiavala zasadnutie za pol hodiny.

Hneď na počiatku predseda oznámil, že gróf Eugen Zichy prosí o slobodu na päť mesiacov, aby môhol ísť do Asie vyhľadávať dejepisné dôkazy potažné na pôvod maďarov. Snemovňa mu to vďačne povolila. Potom predseda predostrel mandát Koššúthov.

Včul vlastne nasledoval denní poriadok: ustanovili, že vo štvrtok to jest 25-ho apríla sa bude pojednávať o židovskej recepcii. — Gabriel Ugron spomenul, že od jedneho času dom nemá práce, že len z času na čas sa nejaká práca pridáva; na čo minister-predseda Bánffy odpovedal, že najprv snemovňa musí dokonať tie už od veľmožovaf dvakrát odmrštené cirkevno politické návrhy, až potom predostre iné zákonné návrhy, s pojednávaním ktorých čas sa minie až do 5 alebo 6 junia, na ktorý deň povolajú sa delegácie.

Gábel Ugron a Ferdinand Horánsky požadovali aby vlada čím skorej predostrela zákonný návrh, následkom ktorého nad voľbami ablegátov kúria bude súd vynášať. Na to predseda zasadnutie zavrel.

Agliardi nuncius v Budapešti.

Agliardi nuncius, pápežov to vyslanec 17-ho apríla odopoludňa srdečne odobral sa od kniežata primaša a kardinála *Klaudia Vaszaryho* v *Ostryhome* a na viedeňskej lodi odcestoval do Budapešte; o pol osmej prišiel do Budapešte, kde ho na lodňom moste prijali *Anton Vencel* kanonik a *dr Šimon Való* prefekt, sadnúc na koč išel do semenišťa, kde ho zas *Ferdinand Čelka* biskup a rektor v krásnej latinskej reči privítal.

18-ho apríla prišli na poklonu pápežovmu vyslancovi mnohí hodnostári, medzi inými *Alexander Desseffy* čanádsky biskup, *Vavrínek Šlauch* veľkovaradský biskup a kardinál, *Filyš Steiner* stolnobelohradský biskup, *Michal Pável* gr. katol. biskup z Veľkého Váradu, *Ladislav Palotay*, *Augustin Laurán* kanoníci. Ešte pred poludním navštívil nuncius vychovavateľský ústav anglických panien, kde ho pozdravili *Františ Komlóssy* kanonik jakožto školdozorca a *Maria Almašy* predstavená kláštorská, tu naňho čakaly žiačky v bielom ruchu oblečené, jedna z nich *Ilona Mladoniczky* pozdravila ho v talianskej reči; nuncius na to odpovedal dojatý; po obzeral kaplnku, miestnosti školské a nad všetkým chválu vyslovil; asi jednu hodinu sa bavil v ústave anglických panien, potom sa vrátil naspák do semenišťa. Odopoludňa o 4 hodinách navštívil v kráľovskom paláci kaplnku sv. Žigmunda a obzrel svätú pravicu sv. Štefana prvého kráľa uhorského, pochodil siene kráľovského palácu, a z hradby hľadel živý obraz vyvíňujúceho sa hlavného mesta Budapešte. Odtialto-vrátiac sa prijal návštevu grófov *Jula Szapáryho*, *Gejzu Szapáryho*, a *Ferdinanda Zichyho*.

19-ho apríla Agliardi nuncius prijal poklonu katolíckeho kňazstva z hlavného mesta. Medzi tými, ktorí mu prišli na poklonu, boli títo: *Michal Bogisich* prepoš a farár, *Karol Vezinger* opát a farár, *Zierer*

farár, Adam Ott farár, Karol Kirschhoffer farár zo starého Budína, Leonard Lollok opát a farár, Adalbert Tóthfalušský farár, Adalbert Móric Kanovics opát a farár Vilem Kurz administrator, Alexander B. n quardián, Jakub Schäffer predstavený jezuitského rádu, Vital Lukáč kapucínsky quardián, Štefan Širikčević provincial kapistránov ďalej Ludvik Vodička, Augustin König, Jozef Sagmüller, Ján Ochába, Viktor Wajand, Ludvik Cenner, Michal Križan, Ján Bundala, Františ Bleszkány, Adalbert Horváth, Julo Koday kapláni. Keď nuncius prišiel pozdravili ho s kresťanským pozdravom, na to Ferdinand Čelka biskup držal k nemu latinskú reč, na ktorú nuncius zas po latinsky odpovedal, potom biskup Čelka jedného každého z prítomných nunciuovi predstavil.

V poludňá nuncius so svojim tajomníkom grófom to Montagninim de Mirabelli išiel navštíviť kultus ministra Jula Wlaššiča. Nuncius asi $\frac{3}{4}$ hodiny bavil sa u ministra, kde pravdaže zdvorice ho prijali. O jednej hodine v semeništi bol skvostný obed, na ktorý bolo k ucte nunciuovi i viacej hosťov povolano. Odpoludňá navštívil nuncius špital sv. Štefana, kde ho spravca dr Dulačka a predstavená mníšek a mnohí iní pozdravili.

20-ho apríla nuncius dal hnať do Budína, kde navštívil ministerského predsedu baróna Bánffyho. Agliardi dlhšie časy sa uňho bavil, potom popozeral chrám Matejov, o ktorého kráse dojate sa vyslovil. Dnes do semeništa na obed boli pozvaní professori z univerzity. Odpoludňá nuncius u viacej veľmožských rodín nechal svoju návštevnu karetku, na večer bol hosťom grófa Gejzy Szapáryho, kde mnohí z aristokracie mu na úctu sa dostavili.

21-ho apríla nuncius prijatiami a návštevami trávil čas. Predpoludním o 10 hodine prišlo k nemu na poklonu vyslanstvo výboru spolku sv. Štefana, ktoré gróf Ferdinand Zichy predseda a podpredseda dr Adalbert Kisfaludy vedli. Nunciusa najprv gróf Ferdinand Zichy pozdravil v jednej francúzskej reči. Potom dr Adalbert Kisfaludy držal k nemu reč po latinsky. Na čo nuncius tiež v dlhšej reči odpovedal, a konečne gróf Zichy každého člena nunciuovi predstavil.

22-ho apríla vyslanec pápežsky z Budapešte odcestoval do Veľkého Varadínu, kde bol hosťom kardinála Schlaucha. V poludnia o 12 hodine bol v semeništi obed na rozlúčno na ktorom medzi inými i barón Horníg vesprimsky biskup vzal účasť. Po obedom Ferdinand Čelka biskup vyniesol zdravicu na nunciusa, na ktorú potom zas nuncius odpovedal vručne sa poďakovav za pohostinosť. O pol druhej hodine odpoludňá odobral sa zo semeništa. Na východnú železničnú stanicu medzi inými odprovadil ho aj barón Horníg vesprimsky biskup.

Troja veľkavaradínski kanonici; Jozef Winkler, Antoň Winterhalter, a Ladislav Palotay išli nunciuovi v ústrety až do Püspök-Ladánu. Vo Veľkom. Varadine čakalo ho kňazstvo a veľký zástup ľudu; tu hneď ho pozdravil biskup Ján Nogáll; zazneli zvony na všetkých kostoloch a prôvod sa pohol do biskupskej rezidencie, kde ho veľké obecenstvo, kardinál Schlauch, Pável grecko katolícky biskup, Ferdinand Wolafka biskup, kapitula, udovia premonstratského rádu, chovnice ústavov sv. Jozefa a sv. Vinucenta, Františ Šal mešťanosta Veľkavaradínski a premnohí iní očakávali. Kardinál Schlauch prijal ho s týmto pozdravom: „Salve.“ (buď pozdravený.) Potom mu predstavil biskupa Pávla, mešťanostu Šala a ostatných prítomných

hodnosťarov. Na to s kardinálom Schlauchom a s ostatnými išli do siene, kde klerici a iné obecenstvo sa shromaždili, klerici odspievali pápežsku hymnu, na čo Schlauch ešte iných nunciuovi predstavil, nuncius za dlhší čas sa shováral s kanonikom Bunyitaym, s manželkou mešťanostu Šala, s paňou Aleša Kiša, s Aloyzom Bozókym spravcom to právnej akademie, ktorých tiež predstavili. Na čo klerici odspievali hymnu Kôlčeyho, a prijímacej slávnosti bolo koniec.

Nunciusa i v Solnoku slávnostne privítali jedon officier pozdravil ho v talianskej reči.

Agliardi dva dni zamýšľa sa baviť vo Veľkom. Varadíne, a potom sa vráti do Viedne.

Reč, ktorú držal *Josef Massura* farár lúčanský pri prvom válnom shromaždení „Hospodárskeho, Potravného a Úverného Spolku“ v Liptovskej-Teplej

dňa 25-ho marca 1895.

Člené Shromaždenie!

Kto čítava „Krešťana“, tento všeobecne obľúbený katolícky týždenník slovenský, ten vie čo sú to tí socialisti pohanskí; ten vie, že tí chcú majetky podeliť, rovnosť majetku zaviesť a chudobu zo sveta vyobcovať, odstrániť. Toto posledné sa im ale sotvá podarí, keď nie z inšej, aspoň z tej príčiny sa im to nemôže podaríť, že náš drahý Spasiteľ, Ježiš Kristus, zreteľne povedal nasledujúce slová: „Chudobných vždy budete mať medzi sebou.“

A keby sme len chudobných mali, to by ešte nebola chyba, ale za našich časov máme viac núdzných a ubiedených, než chudobných, a to je veru už chyba.

Často sa stáva, že ľud, či pre neúrodu a nešťastie, či pre svoju nevedomosť, neumelosť a ľahkovernosť, a vyznajme si dôverne, — často snáď i pre ten svoj hrtan, upadá do núdze do biedy. Takýto ubiedený ľud je zaiste poľutovanie hodný, a hľa nachádzajú sa nesvedomití ľudia, ktorý ten ľud, keď biedu trie, nepoľutujú, ba práve tento nedostatok, tú jeho núdzu nadužívajú a vykoristia. Nachádzajú sa nemilosrdné, krštené i nekrštené pijavice, ktoré v biede postavených roľníkov, remeselníkov práve vtedy do ostatnej kvapky krvi vycicajú, keď im oči slepia, že im pôžičku, pomoc dať idú.

Krásne úrodné boly tie vinohrady, kým sa do nich nedostala a ich podžieraf nepočala filokséra. Aj tie obce kresťanské boly v kvete, kým duch kresťanský panoval v nich; akonáhle začal duch kresťanský klesať, začala sa tak nemravnosť zmáhať, a jako rásťla nemravnosť v takej miere upadovaly obce kresťanské do nedostatku do núdze, do biedy. A

kde je núdza najväčšia, tam je užera najbližšia.

Áno užera priblížila sa ku obcám kresťanským. Ako? Najprv prišla užera do obce len tak na prezvedy s pišťalkou a kupovala handry; potom prišla na zkusy s kožkami na chrbte; potom si už donesla i batožtok v ruke, najala si hospodu, začala predávať lakôtky, šnúrky, stužky šatky muku, strovu a konečne i nápoje a to všeliaké i sladké i horké i štiplavé; predávala ich nie len za peniaze, ale za čokoľvek: za múku, za zemiaky, za zbožie, za slamu, za plevy, za seno; predávala ich komukoľvek nielen chlapom ale aj ženám i mládeži: na príklad: išla žena po vodu, nasypala do krhly zbožia a idúc popred sklípok vysypala zbožie Užere a dostala za to skleničku sladkého, po mrkani zachádza okolo hospody Užery mladík s viazanicou slamy. Co chce? Tiež skleničku štiplavého od Užery. A tak to ide od jeseni cez zimu. A tú istú živnosť, ktorú si ľahkomyselný ľud v jaseňi a v zime za tú otravu, za tú babrotinu odpelal a odmárnil — tu istú živnosť si musel na jar od Užery za drahý groš kupovať — ba na úver na smenku brať. Užera sa zmáha v obci, podporuje schôdzky, večierky, hudby a tance — veď tie sú jej žatvou. Skrsla v obci licitácia? Užera sa dostavila prvá na ňu aby kúpila na špekuláciu. Slovom Užera nezameškala ani jednej príležitosti, pri ktorej mohla ľahkoverných občanov prekabátiť; Užera dokázala, že ten, kto nemá srdca a citu statočnosti, nadužije slabosť, vykoristí nevedomosť ľudu a i v malej obci uprostred chudoby, nedostatku: nasbiera, nahrabe majetkov.

Užera bola spočiatku privetivá, úslužná, ochotná sladkými rečami lichotila ľahkovernému ľudu; ale pomali ochladla, zostala nadutou tak, že sa s chudobným za darmo ani len shovárať nechcela a kým toto ľud zbadal, kým sa ľud zпамätal, najkrajšie domy, majetky a miestnosti už užera držala v hrsti a ľud pozde sa presvedčil, že užera je taká ohava, ktorá sa neuspokojí s chlebom, ale domy, polá sožiera, hltá a prehltuté domy a role krvavým potom ubiedených, sotročných, ba smrteľným potom ožobráčených si zapíja.

Takto sa to robilo pred 50 rokmi aj v Nemecku o robí opakuje sa to isté všade, kde sa Užera vožre.

S boľavým srdcom hľadel na toto bohaprázňe šafárenie Užery v Nemecku istý šľachetného ducha muž menom Raiffeisen, ktorý bol koncom štyridciatich rokov predstaveným v obci Flammersfeld. S krvácajúcim srdcom sa prizeral, že sa užera ako rak zažiera medzi

ľud, videl ako ľud chudobnie, dľa duše i tela, dľa mravov i majetku hynie — užera ale so svojími pomocníkami a náhončimi ľahko bohatne. Každý, kto len očo otvorí chcel, môhol vidieť a sa presvedčiť, že pri gazdovstve, pri remesle, pri kupectve nie vždy rozum, práca, usilovnosť a statočnosť ale — užera víťazí.

Všetci statoční ľudia sa horšili nad týmto bohaprázňm šafárením užery, ale svoje pobúrené srdce obyčajne týmito slovami utišili: „Načo sú roľníci a remeselníci taký sprostí! Načo oni dôverujú užere viac než priateľom ľudu, načo sa dajú užere súdiť, zdierať. Veď oni voľakedy zmúdrejú.“

Len že ktorí takto svoju rozhorčenosť tíšili, zabúdali na to, že nie len roľníci, remeselníci, ale aj učení, páni, uradníci zamotaní boly do siete užery tak ako muchy zamotané bývajú do pavučiny a nevymotajú sa z nej iba v chladnom náručí smrti.

Šlachetný muž Raiffeisen tiež dohováraľ, vytýkoval ľudu, že sa oddáva a dôveruje užere, že sa nechce polepšiť; ale Raiffeisen sa neuspokojil s holými slovami; on bol opravdivý priateľ ľudu, umienil si teda napomáhať ľud a ochrániť, čo sa ešte ochrániť dá. Vymôcť ľud z pazúr užery! to bolo jeho heslom. Ale k tomu boly potrebné peniaze. Co teda urobil Raiffeisen? Založil spolok, do ktorého sa dali zapísať rozumnejší a možnejší roľníci jeho obce. Hlavný cieľ tohoto spolku bol: Chrániť a brániť sa proti užere a na základe lásky kresťanskej pomáhať v núdži a biede postaveným údom spolku. K tomuto cieľu každý úd složil istú asi 6 zlatovú účasť; k tomu cieľu dávali údovia vkladky, ktoré spolu i s účasťami tvorili ten kapitál, ktorým spolok chránil svojich údov od užery a vymáhal upadnutých z pazúrov užery, požičiavajúc údom potrebné peniaze. Na pr. remeselník potreboval tovar, nemal ho za čo kúpiť a tak nebol by mal práce; spolok mu požičal na lacné úroky potrebné peniaze, ako aj na pr. tomu roľníkovi, ktorý v jaseňi videl, že má toľko krmu, že o jednu kravičku viac vyzimovať môže, tiež spolok spomôhol potrebnou summou.

Kto si zo spolku požičať chcel, musel povedať na čo sú mu peniaze potrebné, lebo: korhelôm, ľahkomyselníkom, márníkom, karty hrávajúcim spolok nepožičal, nechcejúc úpadok, ľahkomyselnosť, mánotratnosť napomáhať, rozširovať. — Takto účinkoval spolok, dávajúc roľníkom a remeselníkom nie len pomoc, ale aj poradu.

Ovocie spolku tohoto, na základe lásky kresťanskej spočívajúceho, bolo výborné: užera

klesla, roľníci, remeselníci sa zmáhali, a čo je ešte viac hodno: zmúdreli.

Keď iné obce videly, ako sa údovia toho spolku zmáhajú, ako sa z úžery vymohly, založily si aj ony takéto spolky, ktoré sú teraz po celom Nemecku, Rakúsku, Čechách a po Morave rozšírené, zmáhajú sa všade a kvitnú tak, že za tých 40 rokov, čo jestvujú, niet pádu, aby daktorý úd bol škodu utrpel; lebo tieto spolky sú založené na láske kresťanskej a nie na špekulácii.

Ctené válné shromaždenie! Aj náš spolok, ktorý dnes prvé válné shromaždenie pri tak peknom počte údov vydržiava, je podobný spolkom Raiffeisenovým; lenže náš spolok je nie len úverový spolok ako Raiffeisenov, ale náš je spolu aj hospodársky a potravný. A komu máme poďakovať vzniknutie a založenie tohoto nášho Hospodárskeho, Potravného a Úverného Spolku? V prvom rade Jeho Osvietenosti pánu čestnému predsedovi tohoto válného shromaždenia a údovi spolku nášho, pána Štefanovi Rakovszky cis. kráľovskému komorníkovi, ktorý nás povzbudzoval ku založeniu tohoto spolku nielen, ale aj celou oduševnenosťou účasť bral na jeho základani, poradou pomocou vždy súc hotový i teraz k podpore k napomoženiu Spolku. V druhom rade nie len založenie ale aj udržovanie Spolku nášho máme poďakovať Jeho Milosti Velebnému pánu farárovi mestnému: pánu Jánovi Vlossák, ktorý svojou horlivosťou pri základani spolku dokázal, že je neohrozený priateľ ľudu a ako spravca spolku neunavene, rozumie sa celkom bezplatne, pracuje obetujúc svoj čas, svoje sily, ba i svoj majetok na rozkvet Spolku, nedbajúc na neprijemnosti, ktorých sa mu hojne od neprajníkov Spolku dostáva. I Jeho Osvietenosť pán Štefan Rakovszky, i Jeho Velebnosť p. Ján Vlossák nech prijmu za svoje horlivé účinkovanie našu povďačnosť s tým želaním, aby im Milosrdný Boh bol odmenou!

Spolok náš je prvý v dolňo-liptovskom okrese. Za ním povstaly v Sliachi, v Černovej, v Lykávke a v Stankovanoch. V Osade sa základanie nášmu podobného spolku ešte vlečie, ale pevne ufame, že neutečie.

Otázka je, či tieto Spolky podporovať máme? Na túto otázku odpovedám to, čo som minulej jaseňi pri založení tohoto spolku, z tohoto istého miesta povedal, že: áno; lebo:

Základom týchto spolkov je láska kresťanská; teda nie zisk ale láska kresťanská viaže, udržuje údov spolku. Kresťan ale má túto lásku kresťanskú, nie len v ústach omáľať, nie len v srdci zatvorenú nosiť ale aj skutkami preukazovať. Je to taká povinnosť, ktorú nám naše náboženstvo nakladá.

Láska je znakom kresťana ako to Kristus Pán tvrdí hovoriac: „Nový príkaz vám dávam, aby ste jeden druhého milovali, ako ja som vás miloval. Po tom vás poznajú všetci, že ste moji učedníci, keď sa milujete vespolek.“ (Ján. 13, 34—35.) A prvých kresťanov aj vskutku po láske poznávali na toľko, že pohania palcom ukazovali na kresťanov hovoriac: „Pozrite, ako sa milujú.“ Ako by sme boli nasledovníkmi Kristovými, keby sme svojich bratov nepodporovali v nedostatku, keby sme ich nechránili proti úžere?! My sme údy jedného tela, hovorí apoštol národov, a hlavou tohoto duchovného tela je sam Kristus. Či ale jeden úd zdiera druhý? Nie, jeden úd napomáha druhý; tá ruka pomáha nohe a noha nosí ruku. Povedzte mi ale, akosa môžeme lepšie napomáhať, než keď podporujeme spolok a v ňom spojenými silami podporujeme všetci jedného a jeden všetkých?!

Nemýľme sa! Spolky sú nič nového v Cirkvi Kristovej. Už prví kresťania mali spolok. Veď veriaci snažali svoje milodary ku Sv. Petrovi a k iným apoštolom, aby tými milodarmi chudobnejších bratov napomáhali. Ba skoro by som povedal že mali už vtedy potravné spolky, na ktoré by sme mohli snáď zatvárať s tých hostín lásky a zo spoločných stolov, pri ktorých jahňovia posluhovali a poriadok držali. Pravda že v minulom a našom stoly duch kresťanský klesnul; skoro každý sa staral len o seba, o svoj mešec alebo o svoje hrdlo, o svoje bruško a tak iste že hlavu pozdvihla úžera; ale to nesmie naďalej tak ostať, duch kresťanský musí ožiť, musí sa znovu povznášať na krídlach lásky kresťanskej, ak nechceme o kresťanské náboženstvo, o blahobyť a tak o slobodu prísť.

Ja viem, že ako do teraz tak aj na budúce nás budú od spolku odvádzať, ba strašiť. I na budúce nás budú potupovať, haníť, o dobré meno nám budú hrať, za niekoľko cukrikov, za skleničku pálenky, päť grajciarov nás budú chcieť zapredať a zkažiť. Kto? Všetci úžerníci, lakomci, ktorých úžere a lakomstvu náš spolok žilu seknul, a ktorí to už aj teraz vyznávajú, že im spolok už 50 zlatých osohu odobral. No nedajme sa mýliť ani sostrašiť žiadnym podozrievaním, potupovaním na cti utrhaním — ale smelo, múdre, opatrne kráčajme vopred, pred očimá majúc tie slova sv. Jána apoštola: „Kto má statky tohoto sveta a videl by brata svojho núdzu trpieť a zaprel by pred ním srdce svoje, ako že zostáva láska Božie v ňom.“ (I, 3, 7.)

My teda nesmieme pozeráť ani na ľavo, ani na pravo, po ceste lásky kresťanskej rovno musíme kráčať, údov spolku podporovať, chrá-

niť ľud náš dobrý proti užere; veď len takto ho ochránime proti tej vražde, ktorú Duch svätý spomína keď hovorí: „Chlieb chudodného, je život jeho; a kto mu ho odoberá je vrah (t. j. mordár.) Kto v potu tvári vyrobený chlieb odníma, je podobný tomu, kto bližného svojho zabíja. Kto krv vyleje (t. j. človeka zabije) a kto robotníka oklame; sú bratia (Ecceli 34, 25—27.) — Šľachetnú úlohu, skutok milosrdenstva, ba povinnosť kresťanskú pomáha konať, kto tento spolok podporuje. V tej nádeji že tento náš spolok užeru poníži a ľud povzdvihne, že bude tak blahonosne, požehnané účinkovať ako jeho starší bratia, predchodcovia v Nemecku, v Rakúsku v Čechách a na Morave: odporúčam ho do priazne k ďalšiemu rozširovaniu a podporovaniu všetkým cteným údom, ba všetkým šľachetne smýšľajúcim kresťanom. Bože pomáhaj!

Pieseň ľudu.

Zahviždaly zrutné vetry,
Zaletely nad hory.
Hor sa Slovač, bystrá Slovač
Pod ľudové prapory!

Trúby hučia, zvony zunia neba hlas,
Ľudu mati, ľudu stránka volá nás.

Hej tá stránka, ľudu stránka
To je krása, vzácny kvet!
Na tú stránku, na jej súcosť
Pozoruje celý svet.

Na tú stránku okom šibnem ihravým,
K jej zástave s radostou sa postavím.

Slávna stránka, ľudu stránka
Žily búri, srdce hne.
Za úbohých, za otrokov
Sta lev brojí ohromne.

Hej veď aj čas, veď už vzdychov dost znelo,
Veď bôľných rán dost znášal duch i telo.

Slávna stránka, ľudu stránka
Putá zmrví, pochová,
Čo nakula pre ľud biedny
Besná vláda čertová.

V trýžňach, farchách mocnou slúži obranou,
Bičom šľahá liberálnych potkanov.

Slávna stránka, ľudu stránka
Práva háji svedomia,
Čo prekliati privrženci
Antikrista tnú, lomia.

Kričí, žiada, by zboj, oplan v divosti
Neprznil chrám, neoplúval sviatosti.

Slávna stránka, ľudu stránka
Pravdu hláše, lož tupí;
S polahčením potešuje
Utrápené zástupy.

Nátlak pere, krivdy lieči žalostné,
Hej svätý cieľ i Boh žehná milostne.

Slávna stránka, ľudu stránka
Kristu verná, drahá nám.
Jejej údov nepodkúpi
Zlosyn, pánik, Abrahám,

Podlých groš, smrad hnusným lotrom necháme,
Hej statočnosť, česť špiniť si nedáme.

Hor sa chlapci, bystrí chlapci
Pospiechajme dovedna.

Keď Boh s nami, musí zkapat
Moc tyranov nezbedná.

Zhubu, zkažu musíme raz poraziť,
Ľudu stránka musí, musí zvíťaziť.

Dlhomír Polský.

Zasvietilo slnko...

Zasvietilo slnko
do našej doliny:
strhly sa zo spánku
kresťanské rodiny.

Zasvietilo slnko
na tie naše hory:
už náš kresťanský ľud
vidí, čo ho morí

Zasvietilo slnko
ponad naše háje:
už náš ľud vyzliekol
rúcho biednej ráje. (otroka, tur. sl.)

Zasvietilo slnko
na tie naše lesy:
už sa každý podliak
nášho ľudu desí.

Zasvietilo slnko
z vysokého neba,
bo sám Pán Boh vedel,
čo nám bolo treba.

Zasvietilo slnko,
aj nám stále svieti:
celý svet sa díva
na kresťanské deti.

Zasvietilo slnko,
aj nás stále hreje:
ta sa, ľud môj, napred!
netraťme nádeje.

Zasvietilo slnko,
primieslo nám spásu,
pred ktorou sa naši
nepriatelia trasú.

Zasvietilo slnko,
aj nám svietiť bude:
dokážeme, že je
sila v našom ľude!

Sviet nám len, slniečko,
a ty, ľud môj, ta sa!
Kristus je to slnce
a v ňom naša spása!

L . . . . ský

„Od Oravy dážď ide.“

Polroka už tomu, čo „Kreštan“ naše príbytky navštevuje, nás o politicko-spoločenských povinnostiach v pravom duchu kresťanskom poučuje, pred zlým duchom sveta a jeho liberálnych luciferov výstrahu nám dáva, čo opravdivý anjel strážca ľudu už vopred nám ukazuje, kde? kedy? ako nám záhuba jak hmotná tak duševná hrozí, by sme jej ešte pred časom ušli, čo udatný apoštol svätej pravdy hlása nám učenie zdravej politiky, čo neohrozený bojovník Krista smelo zapáši sa s Belialom liberálom nehanbiac sa za meno, ktoré so slova „Kristus“ pochádzajúce nosí na čele svojom. Nemáme-li príčinu s radostou ho vítať v príbytkoch našich? nemáme-li chovati úfnosť, že „Kreštan“ pre svoju pravdomlúvnosť a katolícku známku vo veľkom počte na všetkých stranách Horňo-Uhorska obľúbený, rozšírený bude? Daj mocný Bože, by tak bolo! Takieta noviny podporovať, do nich dopisovať, má nám na srdci ležať, zvlášťne terajšieho tmavého času, aby sme svetlom svätej pravdy tmu nášho ľudu rozohnali, a ho zo spánku hlbokého prebudili. Toto je cieľom „Kreštana“, ako to z prvého polročníka jeho vysvitá. — Povedal som, že takieta katolíckeho ducha noviny podporovať treba. Rozumiem pod týmto nie len

to, keď stálymi jejích predplatiteľmi budeme, keď počet predplatiteľov našou usilovnosťou zväčšovať budeme, ale rozumiem i to, keď každý jejích odberateľ kedy tedy pero do ruky lapí, a dľa možnosti zaujímavý do nich dopis pošle.

Hore sa teda! nedriemme, nespíme, nemlčme! ako dosávať. Naši drahí bratia Trenčania, Nitrania príkladom sú všetkým nám, ktorí »Kreštana« čítame. Či nenie tak? Najviac nás oni zabávajú krásnymi, zaujímavými dopisami; z iných stolíc, vidiekov, miest a dedín málokedy príkuľhá do Buda-Pešti do döbrentovej ulice dopis. Prečo driememe? spíme? prečo mlčíme? Hore sa Oravci, Liptáci, Spišiaci, Šárišanie, Zvolenčania, Turčania, Tekovčania, hore sa! Máme dost o čom písať, len treba chcieť; ohlasujme dobré, tnime zlé rad radom.

„Slová pohýňajú, príklady tiahnu.“ Keďby tými najkrajšími slovami napomínal, povzbudzoval ctených čitateľov »Kreštana« k nejakej čnosti kresťanskej, aby si ju obľúbili a v nej sa cvičili, »pohýňal by som len, keď ale živý príklad prednesiem, keď opíšem, čo sa v pravde stalo „tiahnúť“ budem, tojest, čo hovorím? »tiahnúť« bude príklad ten k nasledovaniu aj iných občanov vlasti našej uhorskej. — Jeden takýto pekný príklad, ktorý prednesiem, podávajú nám katolícki farníci jednej farnosti ľuptovskej, občania dvoch obcí stolice ľuptovskej, na ktorých kedykoľvek si len pomyslí, vzdychnúť si musím.

Šťastliví sklári a riečičári!

Histórka.

Bolo to koncom augusta 1894. Bol som v X. učiteľom. Po obede, jako inakedy vystrel som sa na kanap. Očami behal som po karikatúrach mojej maľovanej povale, hladajúc po nich, o čom by som môhol písať do novín. Mnoho sa mi ponúkalo, ale akiste preto, že som bol po obede — nič sa mi nevidelo. Z tejto nevole vytrhol ma hlas vlastovičky na drôte sediacej; milším mi padal, jako kedykoľvek v sparnom lete. S obľubou som načúval, čo šveholí? Chúďa! jak ľútostne! iste sa od nás odberá, ta preč so zimnej Oravy. Jak povdačne! iste nám ďakuje, že sme jej pod strechou domček a mladiatka nebantovali. — Odchýlil som oblok, by ju lepšie počul, čo šveholí? No, no, i hnevliivo nie zatiahnuť, iste mi výčitky činí, že som oblok otvoril. Jak kričí! iste, by ho zatvoril zas'kým zpiatky nepríde. Jak kričí tak kričí! iste ju tie oploky na škole potrepané mrzia, by ich posprávať dal. Veru tak! nehladať po povale, čo budeš písať do novín, ale radšej školu si hľad do poriadku priviesť, obeliť, orajbať, obloky pozaprávať, tu čas nastávajúcej roboty! Vyhreš ma, vyhreš vlastovičko milá! Hlas ľubozvučný jej uspal ma. Snívalo sa mi.

Chodil som hore vodou ku jakýmsi skalám vysokým, hore bystrým potôčkom do úžiny skalnatej. Div nad všetky divy! voda tá machnatá všetka razom z jednej jamy vydierala sa. Ďalej som kráčal dolinou pustou, skalistou, hrobovú tichosť jej len vrany a kávkky kedy-tedy divým kráкотom rušily. Po dlhom blúdení prišiel som strmo úložistou vždy užšou cestou k vysokému prieseku v skalách, ktorým most ma viedol strmý, most, pod ktorým ani kvapky vody slyšno nebolo. Z tejto úžiny vyšiel som ku jakýmsi štálom, od týchto veľkým snehom prišiel som do dediny husto stavanej. Idúc hore dedinou stret-núl som sa s mnohými s kostola idúcimi; vyše kostola v ústreťi mi šiel chlapček pod veľkou čiapku

červenošedou v kožušku, v ruke nesúc ražeň väčší jak on sám plný slaniny. Musely byť fašiangy. »Kde si bol chlapče?« »Bol som kocúra zháňať zo slaniny.« »Ako sa voláš?« »Janko Gerátovie.« Veď zamrzneš, môhol si staršieho brata ak máš poslať po slanine.« »Ten šiel do školy, 60. im Pán učiteľ kázali do školy prísť.« — »Na to sa mi zdalo že idem vedľa krémy poniže hradskej vymúrovanej ale veru tam také ticho bolo, ako na veľký piatok. Preidúc po lade cez širokú rieku, išiel som na vysoký vŕšok, z ktorého na jedných krnačkoch zosankoval som sa ku Choču nad Kubín.

»Obloky robiť dajte, obló-ky!« Zobudil ma hlas sklárov. Pretierajúc si oči, sadám a volám: »Mariško, Mariško!« — Čo rozkášu Apa! — »Zavolaj toho sklára!« — Idem. —

»No už sa mi napletlo, hej.« Išiel som na to do pitvora. »Kde že je?« — Zavolali ho do vyšších susedov lampášik srobiť, povedal že príde a zaraz — odvetila Mariška a šla do kuchyne. — »Starká! kebys' vedela, čo sa ti mi napletlo; chodil som v takej doline puste, po takej ceste strašnej, že to ani vysloviť dostatočne nemôžem. A čo som slaniny videl, i na meru ráz bys' jej mala dost« — Čo mi je z nej, keď jej niet! — Po chvíli vstúpil sklár.

»Pochválen Pán Ježiš Kristus.«

— Na veky Amen. Dám vám robotu len poďte dnu. Prichodí školský rok, a — ukazujem mu v škole všetky obloky potrepané — to by treba bolo do poriadku priniesť. —

»To už áno« — usmial sa sklár — »veľmi vďačne aj zaraz, len ich posnímam a hneď budú fertig. A ktože to tak potrepal?«

— Nuž takie istie ladovie kamienky, ako aj pred dvomá mesiacmi vo Viedni. —

»No no, veru tu mnoho škody musel porobiť. Ja som na ten čas práve po Gemerskej chodil, keď tá čierňava od Viedne ku Orave tiahla.«

— A začo že mi tých 9 tabiel urobíte? —

»Oj veď sa varik nebudeme jednať.«

— Ale predsa chcem vedieť začo? —

»Začo? — dáte mi prosím Pane Učiteľu po 12 groší od jednej, lacnejšie Vám ich veru žid v Tvrdošine nevreže; aj dačo zest si budem prosiť.«

— No dobre; posnímajte si ich a lapte sa do roboty. Tam na dvore na tej nízkej lavičke bude vám asnaď pohodfne.

»Oj mne je hockde, i po stojačky.«

Kým sklár obloky snímal, ja som zabehnúl do izby po fajku, naplnil som ju a vyšiel som ku sklárovi, chcejúc sa na jeho robotu podívať, a pár slov s ním sa porozprávať, bo — myslím sebe — taký mnoho zkúsi po svete, všeličoho sa od neho dozvediem, i nového snáď počujem. Sadnú som si na stoličku ku nemu a prizeral som sa, husté dymy púšťajúc.

— A ide vám to veru, ani za darmo. —

»No ladže, keď musí, či chce, či nechce.«

— Ale som sa vás ešte nezpýtal, odkiaľ ste? —

»Ale ja? veru Vám to Pane Učiteľu, odpusťte, nepoviem, bo našu dedinu tak špatne volajú, že sa až hanbím za jej meno.«

(Pokračovanie nasleduje.)

CHÝRNÍK

Pozvanie ku predplateniu.

Všetko poukazuje, že náš časopis spôsobil všeobecnú radosť a spokojnosť na všetky strany. Vďačne ho prijaly všetky vrstvy spoločenské, aspoň o tom svedčí, vzdor krátkeho trvania nášeho časopisu hojný počet našich priateľov a nepočítané pochvalné listy, ktoré boli našej redakcii zaslané.

Uznanie to je naša najväčšia odmena!

O nesfalšovaní mravnosť pečlivé obecnstvo naše, imasantne sa vyslovilo o potrebe jestvovania nášho časopisu; so všetkých strán kynie nám povzbudzovanie a pozdrav, zo všetkých strán hrmí: **Nech žije Ľudová strana!!**

O duševnení, vysokoučení mužovia neprestajne sľubujú nám svoje vynikajúce a neohrozené duševné spolupracovanie, sľubujú nám veľkodušnú podporu, a už v tomto samom vidíme istú záruku toho, že najťažšiu úlohu našu dobre vykonáme t. j. že časopis náš, čo do obsahu, bohatým urobíme.

Vysoko povznesieme náš prápor a heslo na ňom je: **Nech žije ľudová stránka!**

Vysoko a pyšne ho povznesieme s tým svätým presvedčením, že sa okolo neho všetci triezve a šlachetne smýšľajúci spoluobčania s radosťou hŕfnu shromaždia.

Maďarsky môže sa učiť každý bez toho, aby sa bal o svoju materinskú reč, veď už aj rozmnožovanie časopisov slovenských je zárukou bezpečnej existencie.

Tak tedy smeľe môžeme všemožnú podporu si vyžiadať a ctených priateľov našich zásad poprosiť, aby časopis náš v čim najväčšej miere rozširovať si nestožovali vo všetkých kruhoch.

Chceme docieľiť, aby tento časopis viac ráz do týždňa vychodil. Tejto úlohe však len vtedy môžeme zodpovedať, keď sa všeobecne rozšíri náš časopis. Ľavnú predplatnú cenu a. i. potom nezdvihneme.

Predplatná cena „Kreštana“ je:

Na celý rok . . . 2 zl. — kr.

na pol roka . . . 1 zl. — kr.

na štvrt roka . . . 60 kr.

Jednotlivé číslo 4 kr.

YDAVATELSTVO.

— **Osobné chýry.** Kráľovná na konci apríla zanechá Korfu. Keď sa kráľovná do Viedne naspák navráti budú veľké prijímače večere v burgu. — Leopold Salvator kráľovské knieža 22-ho apríla odcestoval zo Zahrebu do Serajeva. Kr. knieža ide poľovať na medveďov do Hercegoviny.

— **Vyprava grófa Eugena Zichyho.** Prípravy na expedíciu grófa Eugena Zichyho do Kaukazu už nezdĺha sa dokonajú. V Rusku okrem učencov Weidemanna Kahlberga, a Radeho ešte aj iní sa hlásili, ktorí sľúbili, že sa ku tej expedícii pripoja, v Etšmi: dšine v rezidencii to armenského to katolikosa expedícia si za niekoľko dní odpočinie. Z Budapešte okrem profesorov Bálanta a Sádeczkeho a farára Vašínskyho grófa bude sprovádzať i Jakub Čelingerian učbár, ktorý zná ruskú a armenskú reč. Čelingerian pochádza z ruskej Armenie. Expedícia sa pohne 30-ho apríla o 7 hodinách a 15 minútach na cestu z Budapešte.

— **Zemetrasenie.** Ešte vždy otriasa podzemná moc zemou, strašiac obyvateľstvo nešťastlivého L'ublana. 23. apríla odopoludná o 3 hodinách a 30 minútach zas bolo zemetrasenie, silný otras, ktorý ačkoľvek len za krátky čas trval, predsa uškodil domom a komínom. Rada hlavného mesta zaoberala sa s nešťastím L'ublana. Navrženo bolo, aby hlavné mesto Budapešť poslalo lublancom peňažitú pomoc a síce jeden tisíc zlatých. Jozef Márkuš podmešťanosta predniesol tento návrh v mestskej rade, a rada ho s ochotom prijala:

— **Ablegát a hlavný služný.** Ze Senteša sa telegrafuje: Na Františa Šimu krajinského to ablegáta 23 ho apríla v čas rano na železničnej stanici učinil útok Koloman Mátéffy hlavný služný z Dorozmy. Ten menovaný ablegát chcel cestovať do Segedína na pojednávanie pravody proti časopisu »Szenteši Lap« a v staničnom hostinci čítal noviny, keď Mátéffy palicou ho silno do tvári uderil. Šimu hneď krv zaliala, ale rýchlo sa posbieral a svojho nepriateľa zdrapiac, o zem mrsknul. Mátéffymu sa podarilo sa vyslobodiť a utiecť. Podľa telegramu zo Segedína tento útok stal sa z následovnej príčiny: Františ Šima následkom jednej záležitosti, s ktorou sa už súd zaoberal a Mátéffyho za nevinného vyhlásil, porád vo svojich novinách a vo verejnom živote urážal, ale satisfakcie nikdy mu nechcel dať.

— **V chudobe zomrelý minister.** V Lissabone v Portugalsku po tieto dni zomrel Chagas Pinheiro výtečný to spisovateľ a publicista, ktorý bol za istý čas i ministrom. Pred smrťou dal prosiť ku sebe Branka Kastello, ministra to vnútorných záležitosti a svoju rodinu odporúčal mu do priazne, pretože celkom chudobný umrel.

— **Kto má tri ženy.** 20-ho apríla budapeštianska policia následkom dôverného oznámenia zdržala Jána Fistereliho mašinistu bývajúceho pod číslom 3 v Garyovej ulici, na ktorého vyšlo, že má tri ženy; Fisterely asi pred 15 rokmi v Prešporku sa oženil po prvý krát, a od tejto ženy ma jedného syna; o niekoľko rokov zanechal túto ženu; roku 1888 5-ho augusta vzal si za ženu Annu Hertingerovu, z ktorej sa mu narodily dve deti. I túto zanechal a r. 1893 pojal si za ženu Jozefinu Steindl. Z týchto troch žien prvá a tretia ešte žije, Anna Hertinger ale pred ne-

koľko mesiacmi umrela. Policia oddala Fistereliho štátnému pravotárstvu.

— **Nebezpečná stávka.** Z obce menom Kaba sa píše, že jeden mládenec menom Püšpök sa staval, že za desať litrov vína si ľahne pod železnicu po dĺžky. Stavivši sa kamaráti hneď išli ku železnici a Püšpök skvelo vyhral stávku; tak si ľahol medzi šiny a rovno sa vystrel, že železnica ponad neho prebehla, bez toho žeby sa mu bolo nečo stalo.

— **Človeka ukradli!** Z Monastiru v Macedonii prišiel chýr do Serajeva, že zbojníci napadli Petrakiho, 60ročného to statkára, švagra serajevského mešťanosty na ceste z Monastiru do Pery a vlekli ho so sebou do hôr. Zbojníci žiadajú 3000 napoleonových dukátov výkupného.

— **Cigara vybuchla.** Z Triestu sa píše že mešťanosta Driezenka na jednom svojom okne našiel cigarku, ktorú vzal do ruky. Cigara bola naplnená dynamitom a na raz vybuchla. Dynamit mešťanostovi odtrhol štyri prsty. Príčinu toho útoku neznajú.

— **Korist japoncov.** Ponevác japonsko-chínsky pokoj už uzavreli, Japonsko môže už počítať svoju korisť, ktorá je veľmi značná. Zo štatisky, ktorú vo svojom čase o vojenskej koristi v Takiove boly vydali vysvitá, že japonci v prvej dobe vojny až do vydobitia Port-Artúra vo vojne zaujali 607 diel, ktoré majú cenu 10 millionov frankov. Len v samom Port-Artúre naši 330 diel. Zbroja, mečov a to 7400 kusov vzali v cene 150000 frankov, ďalej 60 millionov nábitkov v cene 500000 frankov. Do rúk im padlo 368 koní (10 tisíc frankov.) 447 zástav, tri lode, 2 veslové lode, 3 vojenské lode spolu 5 1/3 millionov v cene. Nie menej než 22 millionov frankou stojí tie mnohé vozy, náradia, mašiny, torpedá, pušný prach, šaty a.t.d. čo do rúk padlo, tak že vojenská korisť nepočítujúc cenu pevnosti talienvanskej a port-artúrskej môže sa rátať na 44 millionov frankov. V tejto dobe vojny bolo ale na suchu i na vode 17 bitiek, v nich padlo 418 japoncov a poraneno bolo 9500. Čínskych väzňov niet, ponevác japonci odoberúc chinčanov, zbroj, nechali ich utekať. Že v druhej dobe vojny, keď totiž zaujali Vei Hai-Vei, koľkú korisť zaujali japonci, to sa ešte nevie. Ale toľko je už isté, že keď sa admirál Ping poddal päť veľkých lodí, štyri lode s delami, a viacej torpedových lodí padlo do rúk japoncom. Každá z týchto lodí je veľmi drahá a tak málo škody utrpel, že sa ľahko dajú popraviť. Vo vej-háj-vejskom prístave sú ešte tri čínske vojenské lode, ale tieto sa už ťažko dajú napraviť.

— **Keď sa mrtví pohýnjajú.** Na okolí Triestu v jednej dedine po čas zemetrasenia sa zvláštne nešťastie stalo. Jedon mrtvý sedliak ležal vystretý, okolo neho horely sviece. Následkom zemetrasenia sviece popadaly a umrlčia truhla sa pohla. Keď to videla vdova zomrelého zišla z rozumu tak sa veľmi nalakala.

— **Nešťastie na štvancici býkov.** Z Barcellony (Španielsko) sa píše že vo veľkonočný pondelok jedon býk preskočil ohradu a vrátil sa medzi napchatých divákov. Neslýchaná hrôza sa strhla. Jedon žandár strelil síce na to zvier a zronil ho, ale guľka trafila i jedného diváka do päs a poranila ho na smrť.

— **Čítací kat. spolok v Horních-Orešanoch.** Spolok tento od niektorých týždňov prospešne účinkuje. Údovia spolku — ktorých počet je výše 100 — usilovne navštevujú shromáždenia spolkové, pri ktorých dosavád sa užitočné a poučné prednášky držaly; a síce d. p. Pavel Jedlicska dekan pojednával a živo-

topise Jána don Bocsa; p. Ludvik Szuhay, hlavný učiteľ prednášal nábožno-mravné rozprávky; p. Anton Šmeringa učiteľ vysvetľoval niektoré základné zemepisné vedy. Udovia usilovne čítajú knihy spolkové.

— **Búrenie proti vláde pri pohrabe rabína**
Židovské a vládne noviny vždy vrešia do sveta, že vraj kňazi, čo „lúpežnícki vodcovia,“ revolúciu hlášu a buria proti vrchnostiam ešte i v kostoloch a rabíni v synagógach čo kážu, o tom židovské noviny hlboko mlčia. V Tapolci, pri voľbe Koššútha, rabín v synagoge napomínal židov, aby presvedčenie svoje nezapredávali. Teraz zas najnovšie, pri pohrabe rabína v Malackách dovolil si senický rabín proti novým cirkevným zákonom verejno rečniť, pretože vraj tie nové zákony do nešťastia a zkázy uvrhnú židovstvo. Zvedaví sme, či židovské a vládne noviny i proti senickému rabínovi budú tak vrešať, ako vrešia a škriekajú vždy proti našim kňazom, keď títo ľud svoj napomínajú, aby pri voľbách podplácaním a korhelicou nezapredával dušu svoju. Alebo sme snáď v Uhorsku už na toľko prišli, že čo slobodno rabínom, to neslobodno kňazom kresťanského ľudu?

—
Upovedomenie. *L'udová strana* v Budapešti (VI. Podmanická ulica číslo 8, I. poschodie) *krajinskú sústrednú pisárňu* otvorila, a táto účinkovať už aj počala. Aby však účinkovanie tejto kancelárie bolo zdarné obecenstvo sa vyzýva, aby túto *pisárňu* hneď upovedomilo o každom pohybe či politickom, či spoločenskom *ľudovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale dňových a týždňových novin, ktorí držia s ľudovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnú službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedou všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokoľvek mena na to prosí tá kancelária, aby jej sdělili meno a bydlisko toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by niekto písal, *nikdy* nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať.

Na zaopatrenie si cirkevných náradí, kostolných zástav a praporov atď. odporúčame ústav **Jozefa Gavora** v Budapešti, Vacovská-ulica číslo 17.

DOPISY.

Z BOJNÍC.

Vysoko ctený pán Redaktor!

V čísle 6. „Kresťana“ som v posledných riadkoch dopisu mojého slúbil, že uverejním, ako spolok náš katolícky, — ktorého stanovy sú už ministerstvu vnútorných záležitostí ku potvrdeniu predstavené — účinkuje, jaké ovocie prináša. Hľa! ešte nám ani neprišli stanovy potvrdené, už mám čo o ňom písať, Bohužiaľ ale! v prvom mojom dopise som s radosťou chytil pero k písaniu, včul ale so zármutkom, vidiac jako „prichádza zlý duch k údom spolku nášho aby ich shtlnul,“ t. j. aby ich zo spolku vytrhol.

Údovia spolku nášho v miestnosti spolku s

veľkou radosťou sa schádzali a schádzajú dočasne, kde čítaním mravných, vzdelávajúcich kníh a novín, s nevinnými hrámi vzdelávali sa, a obveselovali ducha svojho. Na raz 16. minulého mesiaca dostane dočasný p. predseda náš list nasledovne znejúc: „Veľkomožný Pane! Ponevác naše zamestnanie, a iné okolnosti nám nedovoľujú, aby sme mohli jako činní údovia spolku katolíckého na ďalej sotrvávať, — tak úctive prosíme zakiaľ potvrdené štatúta nás na tí roky zaviazu, keby nás ráčili z údom spolku vytrief. V Bojnícach . . . atď, podpísaní z väčšej čiastky tí, ktorí sľubovali spolok všemožne aj hmotne napomáhať. Zadívení nad týmto pátrali sme za príčinou vystúpenia údom týchto, pretože to všeobecne známé bolo že pre výš udanú príčinu to oni neurobili. Čo že bolo príčinou, že tí, ktorí s takou radosťou sa schádzali v miestnosti spolku, včil naraz vystupujú z neho? Po pátraní prišli sme aj na to. Istý pán v mestečku našom hneď zpočiatku, keď ešte len v mysli našej bolo utvorenie katolíckeho spolku, s radosťou prijal myšlienku túto, pripojil sa k údom spolku nášho, áno, — povedzme pravdu — nahováral sám niektorých aby sa za zakladateľov spolku zapísali; áno, — von s pravdou — sám sa vyslovil, že keď príjdu stanovy od ministerstva potvrdené, on tiež že bude v spolku našom vedy ľudu potrebné a užitočné prednášať; áno, ujistil nás, že nielen že nebude nič proti účinkovaniu spolku robiť, ba že bude na tom stáť, aby spolok kvitnul; včil však preukazuje iné. Včil hľa! vyšiel klyn z vrecu! Ten istý pán — meno jeho udať za zbytočné považujem — myslel si, že to — oduševnenie za spolok katolícky zo stránky mešťanov bude len mydlová bublina, že to — jako táto bublina — len za krátky čas bude trvať a potom zmizne, všetko dobré zo svojej stránky sľuboval; nechcel city srdca svojho na javo dať vediac, že tým zarmúti aj svojho dobrého priateľa, t. j. nášho duchovného pastiera, aj skoro všetkých mešťanov. Pišem „skoro všetkých,“ lebo však výnimka musí byť všade. Včil, keď vidí ten pán, že sa údovia v peknom počte, a často schádzajú v miestnosti spolku, že sa tam dobre cítia, že sa im to ľúbi, — majúc jako ten boh Rimanov — Janus — dve tváre ukázal nám druhú jeho, tú opravdovú tvár. Najprv začal hovoriť údom, že spolok náš katolícky spolok len takým bude, jako sú oszťatné, iné kat. spolky, ktorých je už viac sto vo vlasti našej, a ktorých stanovy ministerstvo vnútorných záležitostí už potvrdilo, teda za dobré uznala. Ponevác ale s týmto cieľ svoj nemohol obsiahnuť, začal teda iný spôsob užívať. Zbúril údom proti dočasnému predsedovi spolku, s tou najväčšou podvodnosťou ho predstaviac za takého, ktorý nielen že dobrobyt mešťanov na srdci nenosí, lež že mestečko práve uškoduje. (?)

Jako ten pánik prišiel na túto myšlienku? Udám cieľ vec a rozhovor jako je skutočne ct. čitateľom, nech zo skutkov a rečí jeho samí súdia o ňom.

Je u nás jedna kaplka sv. Vendelína, ktorá k pvojmju udržovaniu má jednu kopianicu. Kopianicu túto v posledných asi 10 rokoch nikto ani za darmo nechcel do árendy vziať, pretože úrodu z nej majiteľ by nikdy nemohol očakávať. Vyprávalo sa už od ôsmich rokoch, že jestliby sa táto kopianica predala, kaplnka by aspoň interesy (úroky) z vyplatenej summy dostávala, predsa teda viac jako do tohoto času, keď nedostávala nič, a preto aj daň od nej pastier náš duchovný zo svojho vrecu platieval. Našiel sa kupovateľ, ktorý dával za tú kopianicu 60 zl.

O tomto všetkom čo sa robí, vedel aj ten istý pán, ale nikdy nič oproti tomu nepovedal. Naraz keď biskupské dovolenie, a potvrdenie kúpno-predajného listu príhodne ukáže dočasný predseda spolku — jakožto predavač kopanice — tomu pánovi, on vstane a povie: „Pane! my tu budeme prekážku robiť, ponač tá kopanica je majetkom mestským!“ a ukáže jeden hárok z roku 1852. kde je naznačené v nemeckej reči, že je tá kopanica „pod zastupiteľstvom mestského rýchtára“ „Oni vedeli o tomto, prečo mi to nepovedali prv?“ pýta sa predseda. „Nech sa neboja!“ — odpovie on — „my im nebudeme prekážku robiť. Ja viem, že je to chybné tu napísané. Jestli z grundovnej knihy príjde aby sa mesto podpísalo, ja to oslovenie odložím, a keď behom osmých dnov nebude mesto proti tomu protestovať, v tom páde dľa zákona právne bude prevedený prepis na nového majiteľa.“ Tak sa stalo, že nie následkom tohoto, ale ponač vo visitácii kanonickej o tom, žeby tá kopanica bole majetkom mestečka, žiadnej spomienky neni, ba práve je naznačené jako majetok kaplnky, kopanica sa predala, na nového majiteľa prepísala, a peniaze na úroky na patričné miesto sú odoslané. Takto sa má vec.

Včil pýtam sa: jestli ten pán bol presoedčený o tom, že je ten majetok mestský keď on — dľa jeho reči — natoľko na srdci nosí, a vo všetkom hľadá dobrobyt mestečka, prečo to neoznámii výborníctvu čo sa robí, a prečo sa vyslovil, že mestečko žiadnu prekážku nebude stavať? Prečo to nedal na vedomie prv predavačovi, keď je on — jako hovorieval — jeho priateľom? Ba! prečo sviedol predsedu spolku nášho? Či on to zasľúži, aby skrz neho svedený za takého bol vyhlásený, ktorý svätých predáva? Zlomyseľne totižto aj to sa roztrusuje že je aj kaplnka predaná, čo je biedným lharstvom!

Ale vieme, zkade vietor veje! Vidíme a zkusujeme po celej krajine našej jakým okom hľadia úradnici krajinskí a stoliční na spolky katolícke, čomu by sa radšej tešit mali. Vieme, že vládna stranka, ktorá má zpočítané dni, počína sa báť pohybu 9 millionov katolíkov v Uhorskej, ktorým práva luki, ktorých kde len možno utlačuje, a ktorým ešte aj to sa usiluje prekazif, čo u luteránov, kalvínov a židov s radosťou prijíma, t. j. utvorenie spolkov.

Možné, že čert nenie vždy tak čierny, jako ho malujú. Vieme, že aj tento u nás prebývajúci pán len chcejúc a zásluhy nashromaždiť u vlády, usiluje sa účinkovanie spolku nášho katolíckeho prekazif? možné, že mu je to aj naložené pod pokutou ztratenia služby, (aj to sa môže stať v našej krajiny) — lenže ako rázný, (charakteričný) človek, k tomuto cieľu svojmu nemal použiť krivú cestu, nemal búriť údov spolku proti osobe, lebo konečne v jakom spojení je katolícky spolok s kopanicou sv. Vendelína? Veru je to smutné, že aj niektorí z údov sadli na lep; dá ale Pán Boh, že keď sa presvedčia, kdo je jejích lepším priateľom, či ten pán, a či spolok katolícky, a na jeho čele stojáci predseda, že nazpäť vstúpia do spolku.

Spolok náš pri všetkých takýchto protivenstvách účinkovať bude keď príjdu stanovy potvrdené, a všetci naši zlomyseľní nepriatelia keď uvidia dobré ovocie, ktoré ono prinášať bude, stanú sa našimi priateľmi; musí sa stať zo Saula Pavel.

Toto som len preto uverejnil, aby upozornil iných, ktorí spolky kat. mieňa utvorí, že čo sa s

nami stalo dnes, to sa s nimi môže stať zajtra. Preto ale nebojme sa! Keď je Boh s nami, kto môže byť proti nám?!

Čo sa ďalej príhodi, s dovolením ct. Redakcie sdelím. S Bohom!
Bojničan.

HOSPODÁRSTVO

(Dokončenie.)

Kto je predpojatý proti hospodárskym novotám, -- kto ich bez výnimky odsudzuje bez predbežného vyzkúsenia, je buď hlúpy m hľadáňom, alebo poľutovania hodným ľajdákcom. Krčovité pridržanie sa zastaralých neosožných vecí, — pohrdanie pokrokom k dokonalosti, privádza k úpadku; oproti pestovanie nauk, umení, remesla, čítaním odborných kníh, časopisov; bedlivo konané pokusy a výzkumy privádzajú ľudí k múdrosti, blahobytu, výtobitkom a vífazstvu. Zúriaca vojna na východe asiatskom je toho dôkazom. Hľa, Čičanov, krčovito pridržajúcich sa svojích zastaralých vojenských poriadkov, bijú bez prestania pokrokumilovní Japonci.

Novoty sú škodlivé iba v zjavenom, od Pána Boha pochádzajúcom náboženstve kresťanskom. Čo Boh ustanovil, a čo Cirkev ním sriadená učí, tým hýbať, to preinačovať, to rušiť nevoľno, hriešne! Proti takýmto novotám, prevratom, od židov, židovských náhončích: slobodných murárov, cigánskych slobodárov zavádzaným násilenstvami ku podkopaniu a ničeniu kresťanstva, — proti záhubným novotám týmto, pravím, musíme sa zopreť, zavrhnúť ich!

„Neni všetko zlato, čo sa bliští,“ s týmto prislovím vystúpi proti mne Jano starosvetský, poukážuc na niektoré nezdarov novouvedených semien, zín, sadiv. — Vlastná moja päťdesiat ročná zkusenosť naučila ma uznávať pravdivosť prislovia toho. Mnoho, veľmi mnoho nezdarov zkusil som pri vlastnej i pri podujímavosti cudzej. No vzdor tomu pridžžam sa toho apoštolského výroku: všetko zkusujte, a čo je dobrého, toho sa držte. Zrno rodí sa s plevou; ale preto hospodár nepohrdá s ním, on ho pekne odlúčí od plevy a váži si ho. Povedľa klenotov z rýdzeho zlata hotovených predáva sa mnoho šperkov z talmi zlata. Tak je to i s predávaním všakového novotného zbožia, semien, sadiv; popri vzácnej novote predáva sa často s chválami (nesvedomitými ľudmi) i lichá, darebná. — Mnoho by som mohol narozprávať, jako som bol v očakávaní svojom zklamáný pri zkusovaní roľníckych a zahradných novôt, a že značný groš bol na darmo vyhodnený, práca nemilobohu zmarená. Milým roľníkom len to jedno rečiem, že blízko tristo rodzajov zemiakov som dosavád zkušal; koľko tu zklamania, koľko nezdarov! Medzitým, keď som hrby štrku neužitočného prehrabával: zablisko sa tu i tu zrno zlata. Posmešky — tu i tu i od priateľov vynášané, — že skoršie zomrem, než zbohatnem, neodstrašujú ma od namáhavej práce. Povedomie, že nejedna osohonosná vec prešla odo mňa do majetku dobrých ľudí, spôsobuje mi potešenie, a to je bohatstvo moje.

Čo som dosavád o siatnom zrne, semenách a sadive rozprával, shrneme napokon v tieto krátke vety:

- a) zamieňajme siatne zrnó, semeno, sadivo;
- b) sejme, sadme ich čisté, zdravé, ťažké;
- c) kupujme len malé dávky, pár kilové, na pokusy;
- d) nezdar tej ktorej novoty nech nás neodstraší od ďalších prôb: bo
- e) nový zdarený pokus nahradíť môže, nahradí isto a bohato predošlé nezdarý.

Dôkazy,

krom uvedených prosím uvážit.

Pol kilo zemiakov *Athene* kúpených za 2 zl. 20 kr. dalo mi 52 pišem: dva a päťdesiat násobnú úrodu; ztržil som z nich v pár rokoch viac než 52 zl., desaťnásobne viac predávajúc za polovičnú cenu než bola pôvodná.

Päť kilo raže „*Triumf*“ za 3 zl. kúpených dalo mi 5 meríc prešp.; tieto vysiate daly mi lanského roku 61 pišem jedon a šesťdesiat meríc prešp.; predal som prednieho zrna 18 g. za ne utržil som 170 zl., rozpredajúc ju nižje jednej tretiny pôvodnej ceny.

Rozmary a žárty.

Ešte vážnejšie.

— ... A pomyslela si si, dievka moja, že je vydaj veľmi vážny krok?

— Áno, pán farár, ale ostať starou dievkou je ešte vážnejšia vec.

Nešťastie.

— Vy ste najšťastnejší človek na svete, všetko máte čo sa ku šťastiu vyžaduje — hovorí niekto svojmu priateľovi.

— Máte pravdu — odpovedá druhý — len v láske som bol nešťastný od počiatku mojej mladosti až po dnes.

— Ako to? pýta sa jeho priateľ.

— Prvá mladucha moja odišla do kláštora, druhá mi zomrela a tretia sa stala — mojou manželkou!

VYOBRAZENIE.

Predstavujeme obraz Juraja Schoppera, rôžňovského biskupa ktorý vo veľký týždeň zomrel.

Juraj Schopper narodil sa v Budapešti 19-ho marca 1819 roku z prednej a zámožnej kupeckej rodiny. Počiatkové a stredné školy v svojom rodisku, bohoslovecke nauky ale na viedenskej univerzite dokonil. Výborne tam složiť zkúšky z bohoslovía zaslätli ho za doktora bohoslovía. Už v 24 roku bol učbárom pastorálky a mravovedy na semeništi v Ostryhome a jeho žiaci ešte po dneska s povďakou sa rozpomínajú na prísneho, ale nadovšetko statočného a vysokoučeného profesora. O dva roky potom jeho arcipastier, nebohý Scitovský kardinál knieža primáš dal ho vymenovať za profesora bohoslovía na budapešiansku univerzitu, ktorej cez mnohé roky bol najväčšou okrasou, a poslucháčstvu ale stále najvýbornejším profesorom v tom čase mnoho cestoval, zvláštne pochodil svoju vlasť, Rakúsko, Nemecko, Švajciarsko, Taliansko, Francúzsko a Anglicko. Na univerzite od 1864—65 bol rektorom a v ten istý čas spolu redigoval »Religiu«, do ktorej výtečné články písal.

V Budapešti až do 1868 roku bol profesorom, za ten čas horlivú písomnicku účinnosť vyvíňoval. Z pomedzi jeho samostatných diel zvláštne vyzdvihujeme tú v 1868 roku zjavivšú sa prácu: »O civilnom manželstve.«

V tomže roku vymenoval ho Jeho Veličstvo za ostryhomského kanonika a nebohý kardinál knieža primáš Šimor vyvolil si ho za kanonika k boku svojmu. Jako taký išiel so svojim arcipastierom na vatikánský snem, kde svojou vedou a sviatosťou života vysoko vynikal. Roku 1870 išiel do Viedne jakožto rektor Pazma-neuma. Dva roky tu trávil Schopper, keď ho o dva roky Jeho Veličstvo vymenoval do Rožňavy za biskupa.

Svätý Otec tým ukázal naproti nemu svoju zvláštnu priazeň a uznalosť, že ho 1888 vymenoval za pápežského grófa a stojáceho pri pápežskom tróne.

Nikdy nebol priateľom Tisovej doby, preto za času vladárenia Tisovho málo kedy sa ukázal v hlavnom meste a očividomo vyhýboval kruhom ku vláde blízko stojácim. Nič není prirodzenejšieho, že i všemohúca Tisova doba vyhýbala potyku prostorečného, neodvislého arcipastriera. To mohlo byť príčinou, že počas jeho dlhého arcipastierstva len pod ministerským predsedníctvom grófa Jula Szapáryho v 1891 vymenoval ho Jeho Veličstvo za skutočného vnútorného tajneho radcu.

Katolícke pohyby posledních rokov, dušu, a celú bytnosť starého arcipastriera prenikly. V »Magyar Állame« viacej veľkolepých článkov sdelil.

Roku 1892 pred voľbami v obežnom liste vyzval svoje knazstvo, aby len takých kandidátov podporovalo, ktorí prisľúbia, že budú zastávať katolícke zásady. Ostryhomská hlavná kapitula pozdravila toho apoštolského arcikňaza za tento krok, ktorý predstavuje úplnú silu katolíckeho charakteru a po krajine vyvolili sedemdesiatšesť zastupiteľov na základe rôžňovských punktov. Na biskupských poradách, vo svojich obežných listoch, vo svojom spoločenskom účinkovaní vždy ohlašoval katolícku politickú činnosť a ešte i na smrteľnej posteli živo sa zaujímal za udalosti katolíckej politiky.

I smrť si takrečeno plnením kat. povinnosti sám zapríčinil. Nemocný na influenzu prišiel hlasovať do vyššieho domu, bolestne cítil slabosť tela silný duch. Proti beznáboženstvu ešte hlasoval, ale v ten istý deň tak zle ostal, že cestoval domov umreť. On sam chcel, aby nie v Budapešti medzi svojimi prednejšími príbuznými, lež medzi svojimi veriacimi vypustil ducha.

Influenza prešla v zapálenie pľúc. Dr. Karola Kétyho, vytečného lekára a profesora volali k nemu, ktorý s podivením videl silu ducha, s ktorou staručký arcipastier pasoval sa s ťažkou nemocou lež sa tak zdalo, že zvíťazi nad nemocou, ale znova upadnuv do influenze, stav jeho na horší sa obrátil až konečne 11-ho apríla v noci o štvrt na jednu vypustil ducha.

Večné odpočinutie daj mu Pane!

ODKAZY REDAKCIE.

Naše noviny „Krestan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si taktó zaopatřit naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Krestana.“

Ostryhom. O. L. Teší nás, že tak veľké pokroky robíte, a i na ďalej Vás prosíme, aby ste tak usilovne účinkoval.

»Fil. vo Viedni.« Na váš verš sa ešte vrátíme; to Vás nemusí odstrašiť, že by ste pero odhodil, keď vaše práce snád nevydáme včul, lebo neskoršie doviest môžete i k lepšiemu, ba čo viac povzbudzujeme vás, aby ste ďalej pokračoval; pri tom ale mluvnicu a dobré spisy slovenské pilne čítavajte, uvidíte, že to bude mať dobrý výsledok.

Dlhomír Polský. Čože, či vám snád čerňidlo vyschlo?

Felső-Dióš. Prevel. P. J. Vďačne poslúžime, len ráčte čím častejšie vašimi dopismi nás pohľadať.

Zuberec. Keď bude voľba u Váš, vtedy ľudová strana sa o to postará, aby ste mali kandidáta z jej strany; po druhé, dosť smutno, že v Orave sú tak ospalí, na ktorých by to patrilo, aby i ľudovú stranu sriadili, a i sa pera chopili, a nečo svetú o sebe dali vedieť.

»Čiv-čiv.« Častejšie by ste môhol nás navštíviť!

L. S. Nagy-Szlatina. Posávad' vyše 7 tisíc.

Holič. H. M. 1 zl. sme obdržali.

Horné Motešice. B. M. 1 zl. sme obdržali.

Szecsény. O. Gy. Polročný predplatok sme obdržali.

Trnava. F. 7. Jedno číslo sa bude rátať po troch krajciaroch.

Óhegy. B. A. V poriadku je.

Holič. Sz. J. 1 zl. 50 kr. sme obdržali.

Prosíme našich ct. predplatiteľov, aby, keď chcú obnoviť svoj predplatok, alebo noviny reklamovať, vždy ráčili pripojiť nápisnú obalku.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrespondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný urobiť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direktii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osôh, že pošári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhádzujú ich tak ľahkomyselne.

Knížná polica.

Katolíckemu ľudu odporúčame nasledovné knihy:

„*Kráľovná Sv. Ružena*.“ Mesačné zošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan *Pironcsák* farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

Pod menom: „*Ježiš*“ priateľ dieťok Modlitby a piesne pre katolícké školské dieťky zostavil Štefan *Janovčík* farár likavský. Tlačou Karla Salvu. — Nákladom vlastným.

„*Blahoslavený*“ P. *Diego* z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert *Stock*. Poslovenčil: Alois *Behúnek* farár lančársky. K dostaniu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

„*Dom Svätý*“ čili „*Život Tobiášov*.“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol *Latasse* biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Znovu vydáva: Fr. Richard *Oswald* správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho

istého vydavateľa je k dostaniu: *Ružencová knižočka*. Albána *Stolcza myšlienky o žoltári*. Cena jedného výtisku 15 kr.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.95—7.65 zl. Raž 5.90—5.95 zl. Jačmeň: na krm 6.50—6.60 zl. do pálenic 5.80—6.30 zl. na várku 7.90—8.20. Oves: 6.85—7.50. Kukurica: 6.65—6.70. Proso: 5.50—5.60. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 11.00—11.50. Kohnopné semeno: 13.00—13.25.

3. Strova: Veľká biela fizuľa 9.50—13.00; tmavá 7.00—7.50 okruhlá: 9.50—10.50, drobná 10.50— tarkavá 6.00—6.50. Šošovica 8—22. Hrach 8.50—12.50. Čistá 13.00—. 18— zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 3.00—3.30. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.60—4.10. Lesné a horné seno 4.00—4.80. Slama. Na postielanie: 1.35—1.50. Žup 1.50—1.70.

6. Siatie: Červená ďatelina 66—70. Lucerna 48—52 zl. Jarní ladník 8—9 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 121 hospodárskych volov; 88 dojných kráv. Nasledovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 345—360 zl. Dojné kravy: za jeden kus 70—150 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 90 kusov oviec. Ceny: 10—14 zl. za páru, a 17—20 kr. za živý kilo. Sviný trh: za kilogramm 48—49. V salašoch 21.335 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajca 42—45. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 42.50—43., udená 43—50 zl.

TLAČIAREŇ

„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, I. OKRES, DÖBRENTÉY-U. Č. 18.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačie týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Prv

nežli by ste si tkaninu na jarné a letné šaty zaopatril, pýtajte vzorkovú sbierku hojne vyberaných a najnovějších látok zo skladu

MORICA SCHWARCA

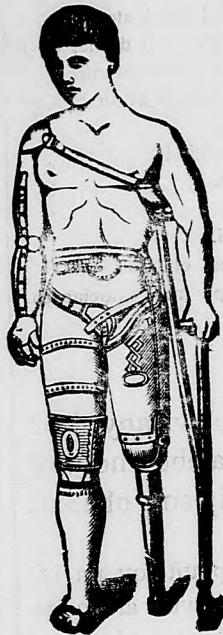
na jemné vlnové tovary Zwittau 4. (Brno.)
I tú najmenšiu maličkosť pošlem. Nezodpovedavý tovar naspák vezmem.

Vzorky bez poplatku.

Krásnu knihu na vzorky panom krajčírom, keď pošlú 50 kr., čo pri prvom odobere sa môže zarátať.

OZNAMY PRE NAŠE NOVINY VÝLUČNE
OZNAMOVÁCA PISÁREŇ VILÉMA FRIE-
DENSTEINA (BUDAPEŠŤ, BÁLVÁNY-U.
CÍS. 2.) PRIJÍMA.

Znalec v prietrhových uväzkach.

J. Keletiho cis. kr. rakúsko-uhorska a belgicko kr. výhodná prietrhová uväzka od tých najhýrečnejších lekárskech auktorit je za najlepšiu uznaná, nešmika sa, nečiní neprijemný nátlak a mimoriadne je cieľu priradená.

Novota!!

Keletiho prietrhová uväzka z gummi, výhodou zaopatrená 1894. v mesiaci marci. Vyznačená v Brüsseli 1893. zlatou medáliou a skvostnou listinou. Pelotty úplne môžu sa až na prietrh položiť, s ochrankou z jeleňovej kože a s poisťovacím pásom.

Ceny: na jeden bok 6 zl., na dva boky 12 zl.

Suspensorium, bruchohá uväzka (elastična) krčová pančocha z gummi, brucho-podväzujúca, rovnodržiacá ústrojná šnúrovačka, umelecké nohy a ruky.

J. KELETI,

lekársko-hojičský mechaniker a fabrikant cis. kráľovských uhors. výhodných prietrhových uväzek.

V Budapešti, IV., Korónaherceg-ulica číslo 17.
(v dome Servitov.) 5-10

Obrázkový denník zdarma a bez poplatku.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hreď sa môžu poslať: **Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.**

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížičky pre údy občianskych spolkov a knížičky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížičiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.